

Close to Home

Mei he Pule 'o e Nofo'angá ki he tokotaha mei he fāmilí - ko hono lelei ange 'a e hiki ki ha nofo'anga si'isi'i ange.

Ko Peter pea mo e Pule, Tenancy Manager Chloe

Na'e ongo'i faingata'a'ia 'a Peter 'i he teu ke hiki atu mei hono 'api na'a na nofo ai mo hono hoá he ta'u 'e 30, 'i he hili 'a e mālōlō 'a hono hoa. Ka na'e iku pe 'o loto lelei ke hiki, pea 'i hono fakahoko ia, na'e ma'u ai mo ha tokotaha fo'ou ke hoko ia ko hono kāinga mo'oni.

'I he mālōlō 'a Eileen, na'e 'ikai fie hiki 'a Peter ia mei hono 'api 'i New Brighton.

Na'e tupu hake 'a hono hoá 'i he feitu'u ni foki 'o ofi ki matatahi. Pea ko e ongo me'a ni na'a na hiki 'o nofo mai ki mui ni 'i Blenheim, Marlborough ka na'e fiema'u ke na hiki 'o nofo 'i ha nofo'anga totongi 'a e Pule'anga (social housing) 'i he 1983 pea na fetu'utaki ai ki he Kāinga Ora (na'e 'iloa he taimi ko ia ko e Housing Corporation).

"Na'e lata hoku hoa he matātahi pea mo e lue ai, pea na'a ma monu'ia ke ma'u ha nofo'anga 'i ai," ko e lau ia 'a Peter, ta'u 85 foki.

Pea na'e hoko 'a hona 'api na'e tu'u 'i he hala Britannia Street ko hono nofo'anga ia 'o meimei ta'u 'e 30. Na'e ngāue 'a Peter 'i Marlborough ko e tokotaha faitā pea na'a ne manako mo tātaki e ngaahi naunau mei he kuohili 'o tautautefito ki he ngaahi uasi tu'u mo tā houa. Ko hono hoa, Eileen, na'e manako he tavalivali ka na'e iku 'o puke he mahaki ko e Parkinson, ko e fakamatala ia 'a Peter. Pea mālōlō 'a Eileen 'i he 2012.

"Pea ko hono 'uhinga ia na'e 'ikai teu fie mavahe ai mei he tu'asila 'i Britannia Street. He na'e nofo ai 'a 'eku manatu 'o hangē pe ia ko ha kongá 'o 'eku mo'ui."

Na'e nofo a Peter 'i Britannia Street he ta'u 'e 5 ka ko e kongá'api lahi pea ko e fu'u ngāue lahi 'a hono kosi. Ko e 'api ia na'e tu'u ki loto pea na'e 'i ai 'a e fo'i hala loloa atu ki mui pea fu'u ongo 'aupito 'a e momoko kia Peter.

'I he 2017 na'e hoko ai 'a Chloe ko e taha 'o e kau pule 'i he Kainga Ora 'o ne tokanga'i 'a e nofo'anga 'o Peter. Na'a na maheni lelei 'aupito pea faka'au ke mahino kia Chloe 'e sai ange kia Peter ke hiki mei ai ki ha nofo'anga fo'ou.

"Na'e ha'u 'a Chloe 'o vili mo ne talamai 'oku 'i ai 'a e ngaahi nofo'anga fo'ou 'oku 'amanaki ke 'atā pea na'a sai ke u hiki ki ai," ko Peter ia.

"Na'e faingata'a 'a 'eku sio atu ki he teu hiki - kae hili ange ia ko e hiki matu'aki faingafua taha ia 'i he 'eku sio."

HOKO ATU HE PEESI 08

HOKO ATU HE PEESI 07

Mei he Pule 'o e Nofō'angā ki he tokotaha mei he fāmīlī - ko hono lelei ange 'a e hiki ki ha nofō'anga si'isi'i ange.

Na'e tokonia 'a Peter 'e Chloe mo hono kaunga ngāue ke fai 'a e hiki pea tuai-e-kemo kuo nofo 'a Peter 'i hono fale fo'ou - ko e 'iuniti na'e tu'u fakataha mo e ngaahi 'iuniti kehekehe pea kuo 'osi fakasio'ata lōua 'a e hono matapā sio'ata koe'uhi ke māfana.

Na'e fiefia 'a Chloe 'i he 'ene vakai atu 'oku matamo'ui mo fakafiemālie lahi 'a e nofo 'a Peter 'i hono 'api fo'ou.

Pea ne faka'amu foki ke faka'ai'ai e ni'ihī hangē ko Peter ke vakai na'a sai ange kia kinautolu ke nau hiki atu ki ha fale nofō'anga si'isi'i ange.

“Oku fakafiefia e sio atu 'oku fiamālie 'a Peter hili 'a 'ene loto ke hiki ki ha nofō'anga 'oku tuha ange mo ia”, ko e lau ia 'a Chloe.

“Ka 'oku mahino foki 'a hono faingata'a ke hiki ha ni'ihī mei ha feitu'u 'oku nofo ai 'a 'enua ngaahi manatu 'o hiki atu ki ha feitu'u kehe. Ka ko 'ene 'asi mai 'oku fiamālie 'a e nofo 'a Peter, ko e me'a fakafiefia mo'oni.”

'I hono fai 'o e hikī, na'e toe vāofi ange ai 'a Peter pea mo Chloe 'o na toutou fetelefonī'aki mo fepopoaki'aki Kilisimasi foki.

“Ko 'eni 'oku ou tala atu. Ko Chloe mo hono kaungā ngāue 'oku 'ikai ha nau tatau,” ko Peter mai ai.

“Pea hangē pe ko ia na'a ku 'osi fakahoko atu, ko Chloe 'oku hangē pe ia ko ha kaume'a pe ko ha fāmīlī ofi 'o 'ikai ko ha tokotaha ngāue ma'a e Housing Corp.”

Ko e talanoa 'a Te Aniwa - na'e 'asi mai 'oku ngali kehe 'a Dad

Na'e matu'aki faka'ohovale 'a e fuofua pākalava 'a 'eku tamaí. Na'a ma ō ke 'ave ia ki falemahaki 'i he me'a kehe ia, ka 'i he lolotonga 'ema lele atú, na'a ku fakatokanga'i 'oku ne toutou 'eke 'a e fehu'i tatau. Pea hangē 'oku totoho 'a hono ongo va'e 'i he 'ene lue mo vaivai 'a hono tafa'aki to'ohema 'o 'ikai ke ne lava 'o fusi'i mo fakama'u 'a e leta 'o e nofō'anga me'alele.

Ko 'eku sio ki ai hili 'a hono fuofua faito'o, 'oku ne 'osi tokoto he faliki 'o 'ufi'ufi 'aki ha tupenu hina. Na'e tō ia lolotonga 'ene tu'u hake ke tui hono valá. Pea 'asi mei hono faka'atá na'e pa 'a e fo'i kalava 'i hono 'uto.

Pea na'e 'i ai pe 'a hono 'aonga 'o e hoko 'a e me'a ni. Na'e hanga ai 'e he toketā 'uto 'o fakahinohino kima'utolu ki he ngaahi faka'ilonga ke fai'aki 'a hono tauhi 'o 'emau tamaí. Pea hili ha ngaahi uike mei ai, na'a mau sio atu 'oku mapelu hifo ia he funga tēpile 'o 'ikai toe ngaungaue, pea u telefoni ki he 111 'o 'ikai toe tatali.

Na'e vave 'a e a'u ange 'a e 'amipulani pea 'i he 'eku a'u atu ki falemahaki, kuo nau 'osi 'ave ia 'o sivi MRI. Pea hoko atu pe ki hono tafa 'o fakatafe 'a e toto na'e fānoa 'i hono 'uto.

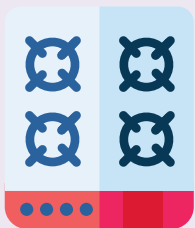
'A ia ko e me'a na'a mau fakatokanga'i - ko e kehekehe 'a e me'a na'e hoko 'i he 'ene pākalava. Na'e matu'aki faka'ofu foki mo lelea 'a homau loto 'i he 'ene fuofua hoko. Ka na'a mau 'ilo mo mateuteu 'i he 'ene hoko hono tu'o ua pea na'a mau 'ilo 'a e me'a ke fakahoko 'i he 'emau telefoni ki he 'amipulani. Pea ko hono 'aonga, ko hono vave 'a e fai 'a hono faito'o.

Hili 'a e māhina 'e 6 'o hono faito'o, na'e 'atā mai 'o 'ikai lahi 'a e maumau na'e 'asi mei hono sinó - 'o 'ikai ke heheu 'a 'ene lea pe mamatea ha konga hono sino. Pea ko e mahino ia 'a hono 'aonga 'o e me'a ke 'ilo mo fai 'i hono taimi totonu, he na'e 'aonga 'aupito ia ki he 'emau tamaí.

Hili 'a e me'a ni, pea mo e 'ilo fo'ou na'e ma'u mei he F.A.S.T., 'oku toe lahi ange 'a 'emau tokanga mo fakasio ha 'asi mai 'a e ngaahi faka'ilonga.

'Oku ke 'ilo ko e fale vela 'e 1 'i he 4 kotoa pē 'oku fakatupu pe kamata'i ia 'i peito?

Ko e fanga ki'i fatongia faingofua eni ke ke fai ke 'oua na'a hoko ha vela 'i peito:

Tauhi 'a peito ke ma'a mo malu

- Fakama'a ma'u pē 'a e mata'i sitou (stovetop) hili 'a hono faka'aonga'i - ke ta'ofi e ngakongakó mo e paku'i me'akai mei he papani he funga sitou.
- Toutou fufulu 'a e filita 'o e misini komo koku 'o e sitou.

Lolotonga 'a ho'o faka'aonga'i 'a e sitou

- 'Oua te ke kuki kapau 'oku ke konā.
- 'Oua na'a ke mavahe mei he sitou lolotonga 'oku tu'u ai ha me'a - pea kapau te ke mavahe mei ai, tukuhifo 'aupito ki lalo 'a e mata'i sitou.
- Manatu'i ke fakamavahe'i 'aupito mei he mata 'o e sitou ha puipui, tupenu holoholo, kofunima mo ha ngaahi me'a 'e ala fakatupu vela.

Ka kamata ke puho

- Ka puho e fakapakú pooki hifo 'aki 'a hono tāpuní kapau 'e lava, mo ke hao mei he vela, pea ke tamate'i 'a e sitou 'i he me'akamosi he holisi. Kapau 'oku 'ikai ma'u e tāpuní pea ke faka'aonga'i ha konga tupenu holoholo (tea towel) viviku pe ko ha lau'i papa tofi'anga me'akaí, ke ta'ofi'aki e hū 'a e 'ea 'okisená ki loto kae mate hifo 'a e velá. Tuku ai kae'oua leva kuo mokomoko.
- 'Oua 'aupito na'a pii'i'aki ha vai ha fakapaku pe kulo 'oku lolotonga puho.
- 'Oua 'aupito 'aupito na'a ke feinga ke to'o 'o 'ave ki tu'a ha fakapaku 'oku lolotonga puho.
- Kapau 'oku puho ha me'a he loto 'ovaní tāpuni'i 'a e matapā 'o e 'ovaní pea ke feinga ke tamate'i e 'uhilá pe ko e kasá 'i he me'a kamosi he sitou pe palaki he holisi.

'o talaange ko e Fire.

KO E NGAHI ME'A KE FAI KA HOKO HA VELA

Totolo 'i lalo mo vave ka ke hao mei he koku. **'Ki lalo, Ki lalo hifo, Ki Tu'a'.**

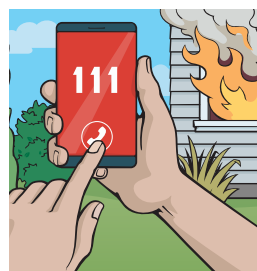
Tāpuni e matapā na'a ke hū mei ai ke fakasi'isi'i ange ai 'a e mafola 'a e velá.

'Alu ki he feitu'u fakataha'anga na'e 'osi fakahinohino atu.

Ko ho'o a'u pe ki tu'a nofo ma'u ai - 'oua 'aupito na'a ke to e foki ki loto.

Telefoni ki he Fire Service 'i he 111 mei ha feitu'u 'oku ke 'osi malu ki ai.

Hū ki he fireandemergency.nz 'oku ma'u ai e ngaahi fakahinohino ki he malu mei ha vela.